

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Adres redactie: ds H. Amelink, Lekdijk 82 b, Langerak (Z.-H.)

Druk: Drukkerij „Steenbergen”, Slotlaan 220, Zeist

H. AMELINK — LANGERAK

Er is maar één Evangelie

Als de blijde boodschap, zoals die tot ons komt in de Bijbel niet werkelijk een blijde boodschap was van vergeving der zonden door het bloed van Christus alleen, dan waren we de ellendigsten van alle mensen.

Dan was het niet mogelijk meer te spreken van de Herder en het Lam. Dan was er geen anker der hoop. Dan hadden de eerste christenen ook niet het teken van de vis kunnen maken. Jezus Christus, Zoon Gods, Heiland.

Als Paulus in zijn brief aan de Galaten zo ongeloflijk fel wordt voor zijn doen, dan is dat omdat héél het Evangelie in het geding is. De Bijbel van de eerste tot de laatste bladzijde. Het Evangelie is een blijde boodschap omdat het ons verkondigt het behoud door Christus alleen. De vergeving van de zonden door Christus alleen.

Hij heeft Zich Zelf gegeven om ons te trekken uit de tegenwoordige boze wereld. Hij heeft Zijn leven gegeven. Voor onze zonden. Daarom heeft de Vader Hem ook opgewekt uit de doden.

Daarom is de opstanding na het sterven het centrale heilsfeit uit de Bijbel.

Want daardoor weten we zeker dat wij ons geloof mogen vestigen op die God, die goddelozen vrijspreekt. Want onze Here is overgeleverd om onze overtredingen en opgewekt om onze vrij-spraak.

Dit Evangelie is de troost in leven en sterven. De enige troost.

De katakomben zijn ondergrondse begraafplaatsen van christenen in Rome. Maar ze wisten het te versieren met primitieve tekeningen, waaruit blijkt dat het geen mensen waren zonder hoop. Daarom is het ook de moeite waard dit Evangelie van verzoening en vrij-spraak te prediken en te verdedigen. Het is niet alleen de moeite waard. Het is ook dure plicht.

Wil de gemeente werkelijk gemeente blijven, een licht op de kandelaar en een zoutend zout, dan mag er van de „waarheid van het Evangelie” (Gal. 2:14) niets afgedaan worden.

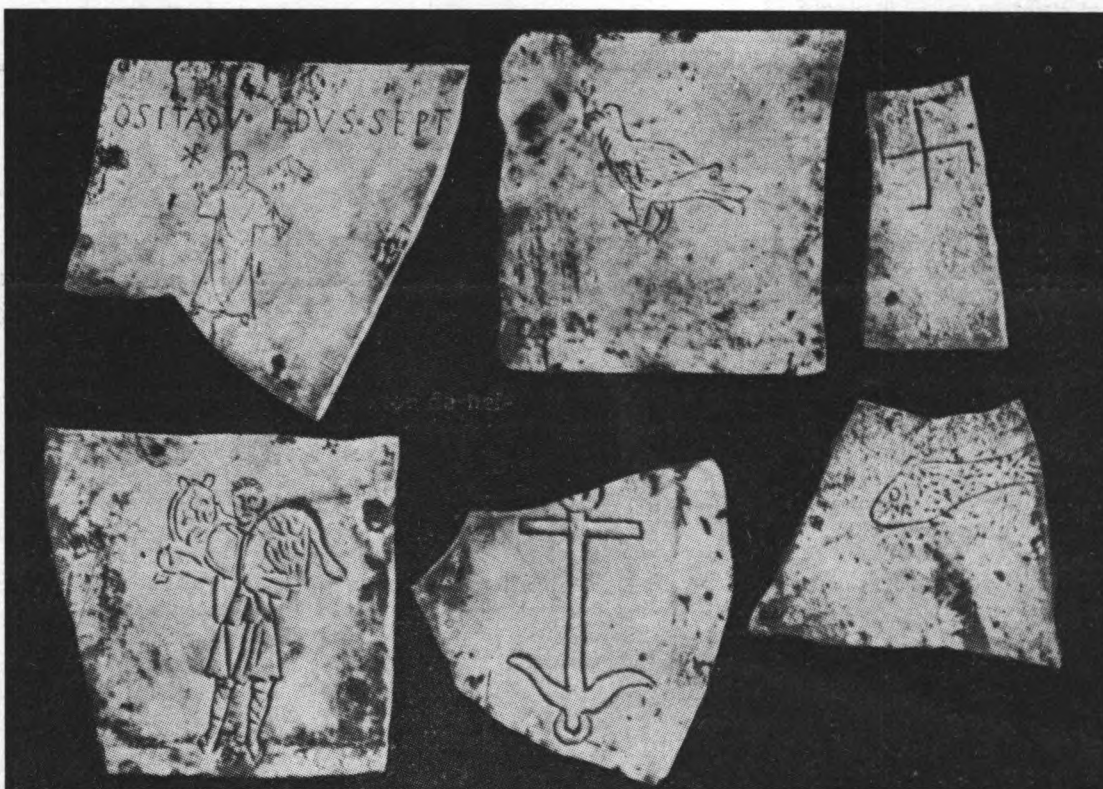
Dat heeft niets te maken met onchristelijke tolerantie, maar met christelijke bewogenheid voor een wereld, verloren in schuld.

Dan kan men niet zeggen: Jezus van Nazareth heeft zulk een diepe indruk gemaakt op Zijn leerlingen, dat Hij voor hun gevoel is blijven leven en tegelijk denken dat de opstanding vrucht is van vrome verbeelding.

Het gaat om het heil. Om de feiten. Om de heilsfeiten. Als er geen sprake meer is van feiten, dan is er ook geen sprake meer van heil.

Heel de Bijbel is in het geding. Van het lijden en sterven van de Heiland en van Zijn opstanding spreken wet en profeten. Als de Heiland aan de Emmaüsgangers verschijnt dan geeft Hij hen onderwijs, beginnende bij Mozes en al de profeten. Want ook het Oude Testament is Evangelie. Wie daaraan sleutelt, sleutelt ook aan het Nieuwe Testament. En brengt zo de mensen in verwarring.

Dan is er sprake van een ander Evangelie en dat is geen Evangelie. Geen echte blijde boodschap.

Oud-christelijke symbolen uit de Katakomben te Rome

Dan kunnen we ook niet meer volhouden dat de Bijbel antwoord geeft op alle vragen. Het is engelen niet toegestaan het anders te zeggen dat er „staat geschreven”.

Het is mensen evenmin toegestaan.

We mogen het ook niet aanpassen aan het verlangen van de mens om mensen te behagen.

Dan doen we te kort aan de eer van Christus en we bewijzen de mensen er geen dienst mee. Dan wordt het kruis een hakenkruis, al zullen de christenen uit Rome er iets anders mee bedoeld hebben dan Hitler.

Alle mini-religie en alle surrogaatreligie wordt een terugval in het heidendom.

g. boogaard

De rechtzinnigen zeiden:

*hij liegt,
zij riepen:
geloof hem
maar niet,
Jahwe eist vervulling
der wet.*

*Maar hij:
dan stierf de Messias
vergeefs.*

*Dit preek ik
geregeld,
soms merk ik
dat het wat geeft,
soms het ik weken
verdriet.*

*Nochtans:
ik werp dit brood uit
op het water,
er is immers
een belofte:
dat ik vinden zal,
vele dagen
daarna,
wanneer de Messias
komt.*

Paulus en ik

*Hij zei dat de mens
zalig wordt
door genade,
dat de werken geen
sleutel zijn,
die past op
een deur.*

uit: met dank aan de joden / uitg. g. f. callenbach

IN DIT NUMMER

Pagina 141

Ds H. Amelink,
Er is maar één Evangelie

Pagina 142

Ds G. Janssen,
Een dag van herkenning

Pagina 143

Ds O. Mooiweer,
Meditatie na Pasen

Pagina 144-145

D. W. L. Milo,
Buiten de kerk - toch
zaligheid

Ds H. Amelink,
Paulus' brief aan de
Galaten (Bijbelstudie)

Pagina 146

Drs H. E. S. Woldring,
de PPR
tussen socialisten en
opportunisten

Pagina 147

Prof. C. Veenhof,
Persschouw

Drs H. E. S. Woldring,
Boekbespreking

G. JANSSEN — AMSTERDAM

Een dag van herkenning

■ We hebben een kerkorde!

We hebben een kerkorde, zo schreef prof. Veenhof enkele weken geleden in ons blad. 't Was in het nummer van 9 maart j.l. Eigenlijk waren het slechts een paar opmerkingen, die over deze zaak gingen. Tezamen besloegen ze nog geen hele kolom, want ter inleiding ging er een verhaal aan vooraf „hoe het vroeger ging” — een rake kenschetsing van de invloed van de grote kerkelijke bazen, die de synodale beslissingen sterk beïnvloedden, vooral door hun persorganen.

Voor wie dit artikel las, was het dunkt me direct duidelijk dat prof. Veenhof niet maar de feitelijke situatie wilde beschrijven, maar de kerken wilde opwekken om die niet te vergeten: we hebben een kerkorde; de oude Dordtse. En al worden er pogingen gedaan om aan een herziening te werken, dat doet het feit niet te niet, dat we „tot zolang” de oude kerkorde hebben en dat ons dat verplichtingen oplegt. We hebben de oude nog: zo staan we bekend bij de overheid. De beroepsbrief van de predikanten bevat er een passage over, tenminste als regels.

Men moet dus niet zeggen — en hierbij keek prof. Veenhof naar de kant van de „binnen verbinders” — dat wij er geen hebben en dat het bij ons daarom een tameloze ordeloze bedoening is en men moet daarom — en hierbij richtte prof. Veenhof een blik op onze eigen kerken — zich aan die kerkorde naar vermogen houden, tot dat ze eventueel herzien is. Dit was de duidelijke tendens van het artikel, op elegante wijze onder de aandacht gebracht. Dat is ook niet ontgaan aan dr. C. Trimp, hoogleraar aan de „binnenverbandse” Theol. Hogeschool te Kampen en een van de redacteurs van „de Reformatie”, blijkens een vrij forse driestar in genoemd blad van 21 april j.l. Hij spreekt over de **strekking** van het verhaal van prof. Veenhof, die „ons allemaal wél duidelijk” kan zijn: „de schrijver wil ditmaal het voorthollend independentisme afremmen”.

Dr. Trimp vindt dat dit op zichzelf 'n loffelijk streven is van een schrijver in „Opbouw”. Maar hij vindt dat dit streven niet op de feiten kan worden gefundeerd. Want de kerken buiten het verband hebben **niet** een kerkorde, meent dr. Trimp. Sommigen begeren die wel en trachten er zo goed en zo kwaad dat gaat er naar te leven, maar — en dan volgen er wat zinnen, waaraan geen touw is vast te knopen en die in geen enkel logisch verband staan met deze bewering van dr. Trimp.

Verder dan een bewering komt dr. Trimp in deze driestar niet. Hij verzekert dat „de correspondentie in de zinnen: oefening van en omgaan in het kerkverband” ontbreekt, maar moet het dan

Kerkelijk Leven

wel bij deze bewering laten, want het bewijs ervan is niet te leveren. Onze kerken gaan met elkaar om in regionale of classicale vergaderingen, die van N. Holland komen samen in particuliere synodes, de kerken in heel het land komen samen in een landelijke vergadering; attestaties worden op gereformeerde wijze geaccepteerd, enz. enz. Ik beweer daarmee niet, dat alles in orde is, kerkrechtelijk bezien. Dat niet. Er wordt wel wat meer gevrijbuiterd in sommige kerken, dan uit historisch gereformeerd oogpunt wenselijk en toelaatbaar is. Een behoorlijk functionerende „meeste” vergadering der kerken is er nog steeds niet, hetzij allemaal toegegeven. Maar voorzover mij bekend hebben onze kerken de bestaande kerkorde niet afgeschaft en is zij wettelijk nog steeds de kerkorde onzer kerken — misschien op een enkele uitzondering na — en beweegt zich ook het plaatselijke kerkelijke leven in de door haar aangenomen orde, voor zover mogelijk ook al zal hier en daar wel een inbreuk op die orde zijn. Niet dat ik dat toejuich, maar het gaat nu even om de feiten, die door dr. Trimp in elk geval op hoogst slordige en onjuiste wijze worden weergegeven als hij zegt: die „buiten verbanders” hebben niet een kerkorde. Wat verstaat hij trouwens hier onder „hebben”? Hij heeft misschien wel eens van Groen van Prinsterer gehoord in diens spreken over de belijdenis van de Hervormde Kerk.

■ Hebben en hebben is twee

De kerken, waarvan dr. Trimp als woordvoerder optreedt, „hebben” een kerkorde, inderdaad. En zij maken er ernst mee, wil dr. Trimp ons doen geloven. Ik kan daar niet over oordelen, zo nauwkeurig heb ik de laatste jaren de ontwikkeling in deze kerken niet gevolgd. Maar waar ik wel over oordelen kan, is dat in de zestiger jaren eigen gemaakte kerken wel de kerkorde — laatstelijk herzien te Kampen 1951 om precies te zijn — hadden, maar dat het er met het leven naar die kerkorde toen slecht voorstond. Independentisme — dat is het grote verwijt van dr. Trimp tegen onze kerken, tegen „Opbouw” althans van vroeger jaren. Maar daar zijn de kerken van dr. Trimp niet van verstoken gebleven, van independentisme: van zich van meerdere vergaderingen niets aantrekken, maar als plaatselijke kerken eigen gang gaan, desnoods tegen de meerdere vergaderingen in. Moet ik de feiten noemen? Dr. Trimp kent ze wel, maar mis-

schien zijn anderen ze vergeten. Het kan daarom z'n nut hebben ze nog eens in herinnering te brengen:

Daar is de schorsing geweest van ds. Van der Ziel door de kerkeraad van Groningen-Zuid op eigen houtje, tegen het kerkverband in.

Men heeft daar toen de mooie naam voor uitgevonden: op eigen verantwoordelijkheid. Maar het was: op eigen houtje en tegen art. 79 van de kerkorde in.

Nu kan er zo'n plaatselijke misstap plaatsvinden. Men kan dat de kerken en het gemeen niet toerekenen. Dat zou hoogst onbillijk zijn. Wil men dat ook eens bedenken wanneer het onze kerken geldt?

Maar de synode van Rotterdam-Delfshaven heeft deze misslag goedgekeurd en in bescherming genomen. Het is dus niet gebleven bij een plaatselijke misstap. Tijdens de laatste samenspreking met de deputaten van de Christ. Geref. Kerken kregen wij als deputaten van de generale synode van Rotterdam-Delfshaven te horen: Dit was je reinste independentisme! Ik geloof, dat hier het uitroepeten wel op z'n plaats is. Een zelfde independentisme trad aan de dag in de affaire Beverwijk, waar in plaats van beroep op de meerdere vergaderingen de kerkeraad apart ging vergaderen en de gemeente scheurde.

Ook dit kreeg een mooie naam: men gin^s in doleantie, maar het was alweer je reinste independentisme, dat ook door de generale synode van Rotterdam-Delfshaven in bescherming werd genomen.

In Noord-Holland ging men in verband met de Open Brief-affaire de particuliere synode voorbij als beroepsinstantie en formeerde aparte kerken en een eigen kerkverband (classicaal en provinciaal) om zich als de wettige kerken van Christus in Hoogeveen ter generale synode te presenteren. Zij had achteraf alleen maar goed te keuren. Alweer je reinste independentisme, onder de vlag van doleantie. En Hoogeveen keurde goed en zond de afgevaardigden van de wettig bijeengekomen particuliere synode van Noord-Holland naar huis, terwijl de generale synode van Amersfoort met de vorige synode van Noord-Holland in correspondentie was geweest — een correspondentie, die op geen enkele wijze van een ultimatief karakter was. Als prof. Trimp zich dit niet herinnert, moet hij dat z'n collega prof. J. van Bruggen maar eens gaan vragen.

Keer op keer is op independentistische wijze de kerkorde in die jaren geschonden, tot in het generale verband toe.

Trouwens ook op andere manier. Ik denk hier aan heel de affaire met de Open Brief.

Het zou ons te ver voeren, heel die zaak hier op te halen. De interpretatie van deze brief heeft ook z'n eigen rol gespeeld. De affaire ds. Wesselink getuigt daarvan, als ik het goed begrepen heb. De vraag is hier niet in geding of

de Open Brief nu zo'n gelukkig geval is geweest en of wat er in bedoeld werd en waarom hij een aantal ondertekenaars kreeg, op onberispelijke wijze tot uitdrukking is gebracht. Maar wel is voor gereformeerde kerken met de geldende kerkorde de vraag belangrijk geweest, of er ketterijen in stonden en of daarin de belijdenis haar congé gegeven werd; deze niet meer aanvaard werd. Want schorsing en afzetting van predikanten kan, als het de leer betreft, dan alleen plaatsvinden. Zo willen het de artt. 79 en 53 van de kerkorde.

Geen van beide was het geval en werd door de kerkelijke vergaderingen aangetoond. Toch werden op grond van de ondertekening van de Open Brief schorsingen verricht en werd — een tweede — het niet straffen van de ondertekening gestraft met het zetten buiten het kerkverband.

Het ene was al even ongereformeerd en het schenden van de kerkorde als het andere.

Je kunt dan wel een kerkorde hebben, maar als je je er niet aan houdt, helpt dat niet zoveel. Hebben en hebben is twee. En als je dan een andere verwijt dat hij zich aan de kerkorde niet houdt — wat men omstreeks 1908 aan de kerken van Noord-Holland verweet — dan maak je je temeer schuldig.

■ Waarom dit geschreven?

Men kan — terecht — de vraag stellen, waarom dit alles nog eens weer in de herinnering wordt terug geroepen en opmerken dat het toch weinig zin heeft om daarover met De Reformatie in discussie te treden: laat dr. Trimp zijn mening over onze kerken de kwestie of zij een kerkorde hebben ja dan neen.

Het antwoord kan kort zijn: omdat dr. Trimp nog iets meer geschreven heeft. Hoe hoog hij ook van de toren blaast, hij heeft blijkbaar met de gang van zaken geen vrede, is er in elk geval niet gelukkig mee. Want hij wijdt een volgende driestar aan de vraag, die hij er ook duidelijk boven zet: Hoe komen wij verder? Weliswaar denkt hij hierbij niet alleen aan onze kerken, maar ook aan de gereformeerde kerken (synodaal), vermoedelijk voor zover men daarin de gereformeerde belijdenis begeert te behandelen en te handhaven.

De jaartallen 1941-1944 en 1946-1969 blijven ons... wel „steken” als wonden en pijnlijke littekens in ons lichaam” schrijft hij. En hij vervolgt: „En ik weet heel zeker, dat ook onder ons met groot verlangen wordt uitgezien naar de dag van herkenning en een tijd van opnieuw begroeten van elkaar”.

Nu, omdat het zo staat gingen we in op wat dr. Trimp schreef. En we willen ook op dit laatste ingaan, maar hopen dat te doen in het nummer van de komende week, want onze ruimte is intussen verbruikt.

Jeugdweekend Lage Mierde 1-4 juni

Begin juni wordt er weer een jeugdweekend gehouden in Lage Mierde (Noord-Brabant). Jongelui vanaf 16 jaar, die hieraan willen deelnemen, kunnen zich voor 20 mei opgeven bij de secretaresse van de Jeugdvereniging te Leerdam, Atie van Wijk, Gasthuisstraat 33 te Zaltbommel, telefoon 04180-2245.

De Heer P. C. van Wijk hoopt de bespreking in te leiden met een toespraak over „Leven bij de Schrift”, waarna het boek Obadja zal worden besproken. De kosten bedragen f 18,— per persoon.

O. MOOIWEER — ENSCHEDE

Meditatie na Pasen

Het Paasfeit is zo enorm rijk aan inhoud, dat je er als mens van vlees en bloed, als kind van God, niet over uitgedacht raakt. Bij de voorbereiding voor de prediking op Paaszondag zijn er nog verschillende andere mogelijkheden om bezig te blijven met het overdenken van die konkrete heilsgesbeurtenis! Je zet de radio maar aan en je neemt ettelijke persperiodieken maar door en de stof hoopt zich langzamerhand op. Het is frappant, dat zich elk jaar opnieuw zoveel tot meditatie aanbiedt dat je het gevoel hebt steeds weer een ontdekkingsreis te maken. Je kunt die Paasverhalen en wat bijv. de apostel Paulus meedeelt in zijn eerste brief aan de Korinthiërs eigenlijk niet stuk exegetiseren. Als je hart in de greep van de Geest is, kan de herlezing van de Paasberichten geen sleet in de hersenen veroorzaken. Het kan je alleen maar van een gevoel van neerslachtigheid bevrijden. Je pessimisme, dat steeds weer in je leven de kop opsteekt, krijgt de genadeslag en loopt dood in het lege graf van de Heer! Werkelijk enthousiasme valt zonder Pasen trouwens niet te denken. Toch overvalt je ook een bepaalde verlegenheid als je je gedachten over dit heilsfeit wilt formuleren en aan het papier wilt toevertrouwen. Dan onderga je hetzelfde als wat iemand eens betreffende het thema: Het Kruis in de Wereld, als volgt onder woorden gebracht heeft.

„Nu ik iets moet gaan zeggen over Het Kruis in de Wereld, wordt het me zeer bang te moede. Ik kan dat niet. Het is er mee als met dat kind, dat naar Zwitserland is geweest en toen het weer thuis gekomen was, moest het vertellen wat het al zo gezien had. Men verwachtte een opgetogen verhaal over tunnels en bergen, over watervallen en wijde vergezichten. Maar het kind zei alleen maar: Er groeien zoveel madeliefjes. Het had de geweldige dingen niet in zich op kunnen nemen het had ze feitelijk niet eens opgemerkt: een kindergeest kan maar zo weinig bevatten. En zo kan ik het Kruis niet bevatten en in ons gesprek kan ik hoogstens een enkele kleine bloem vinden. Ik overzie het Kruis niet.” (Ds G. van Veldhuizen: „Het Kruis in de Wereld” - La Rivière en Voorhoeve - Zwolle - Blauw-Witserie No. 15 - pag. 7).

Geldt datzelfde niet van de Opstanding van Jezus Christus uit de doden?! Wie kan dit vatten en in woorden vangen? Welk mens kan dit verhaal zo navertellen, dat het toch vloeiend blijft en niet stolt vanwege de overwoekering van menselijke woorden? En

verder moet de vraag worden gesteld of de kerk **de boodschap** van het Paasverhaal heeft verstaan. Heeft ze het geheel verwerkt? Of stelt ze zich in de praktijk vaak aan alsof ze leeft met een dode Jezus? Het grote en grootse van Pasen is, dat blijkt, dat Jezus niet voorgoed verdwenen is. Dat is iets verschrikkelijks voor Zijn vijanden. Maar Zijn vrienden moeten dat genadepakket van die heilsboodschap om zo te zeggen thuisbezorgd krijgen, anders gaan ze er nog aan voorbij. Dan spreken ze heel vroom en waarderend over Jezus, maar in de verleden tijd. Het schijnt, dat de vrouwen, die in de vroege Paasmorgen de haastig verrichte begrafenissen willen voltooien, Jezus willen inblikken met specerijen. Maar wat zegt de opgestane Heer? „Inpakken en wegwezen!” Zegt het allen, dat Ik leef! En ga aan de mensen in Mijn trant lastige vragen stellen, opdat ze uit de dommeling van hun eigenwillige religie ontwaken tot het echte leven.” Met een uitgebalanceerde Jezusreligie kom je er niet. Dat kan vrucht zijn van een averechtse visie op de werkelijke Kurios.

Alleen in de weg van het ware

christelijke geloof, dat zich voortdurend door God Zelf korrigeren laat, is er toekomst.

Doordat God op Pasen Zijn Zoon publiek Zijn fiat geeft door Hem uit de doden op te wekken, haalt Hij tegelijkertijd Zijn Kerk uit de kreukels. Voor de discipelen en de discipelinnen van Jezus dreigde de kosmos een chaos te worden.

Voor hun gevoel stond de hele zaak op z'n kop. Maar God toont aan en deelt mee, dat Christus, de Rechtvaardige, door de barrière van de dood is heengebroken. Maar zo zullen Zijn kinderen dan ook in het licht van Zijn vertroostend aangezicht aan de slag moeten, omdat ze worden ingeschakeld voor de verwerkelijking van Gods Koninkrijk. **De vrees maakt plaats voor de vrede.** Maar die vrede betekent geen pas op de plaats. Rust is er hier niet bij. Geen zalig relaxen aan de voeten van de verrezen Heer zoals Maria van Magdala dat wenste. Jezus niet afremmen in Zijn heilsgang. Hij is progressief in de werkelijk meest evangelische zin van het woord! „Het is gênant als iemand met zijn littekens te koop loopt” (Dr A. J. Jelsma). Maar Jezus liet Zijn littekens zien om te tonen wat het Hem gekost heeft om ons te kopen. Dat Hij Dezelfde is, Die eens aan het kruishout stierf en daar hing aan Zijn wonden, veroorzaakt door onze zonden. En het openhouden van de zogenaamde stigmata in het opstandingslichaam van de Heiland diende tot de ambtelijke bewijsvoering voor Zijn kerk (Ds E. Th. van den Born). Dat opstandingsfeit mocht niet verstikken in het zuigende moeras van onkunde en kleingeloof van de Zijnen. En er

was veel geloof nodig om de Paasopdracht in de wereld aan te kunnen. Daartoe schenkt Christus dan met name de Heilige Geest (Johannes 20:22b). Maar tussen die vredegroet, die Paasgroet van de Here Jezus en de adressering van de Heilige Geest in staat dat massieve woord: „Gelijk de Vader Mij gezonden heeft, zend Ik ook u.” De missie van Gods Zoon in deze wereld was tegen de schijn der dingen in niet stuk gelopen op de harde wanden van het mooie rotsgraf in Jozefs tuin. Pasen bedoelt de geloofsreactie uit te lokken: „Hij is er weer!” „Hij is **het** weer!” Daaraan mogen de apostelen zich bij de herinnering aan hun instructie als ogen en oren en mond van de kerk vastklauwen. **Het graf is niet het laatste.** Het loopt uit op een nieuwe wereld: vergeving der zonden en een eeuwig leven.

Drs T. M. Gilhuis vermeldt in „School en Ouders” van 8 april jl., dat hij bij een bezoek aan het kerkhof te Goënga (Fr.) getroffen werd door de troosteloze tekst op een steen van een man in 1823 overleden:

„Zodra Mijn Oog het ligt aan sag, Lag ik al bloot voor desen slag. Die mij nu thans getroffen heeft Ja treffen zal Al wat nog leeft.”

Deze eenzijdige aandacht voor de dood is in strijd met de werkelijke beleving van Pasen. Wie de relatie kent tot de levende Heiland, weet, dat de dood gerelativeerd is. Hij heeft in zekere zin de dood achter de rug en pelgri-meert naar het leven dwars door alle teleurstelling en onrecht heen. Want de Opgestane Levensvorst heeft het laatste woord!

Wist U...

dat minister Cort van der Linden eens zei: de vrijheid van drukpers is een beginsel, hetwelk hier steeds hooggehouden is en dat een van onze kostbare beginselen is; maar daarnaast staat, dat een even kostbaar goed is **de eerbied voor de wet.** Dit beginsel acht ik even hoog als de persarbeid...?

dat in India elke maand ongeveer honderdduizend kinderen sterven en dat daar ongeveer zestig miljoen ondervoede mensen zijn...?

dat H. M. van Randwijk reeds in 1965 in „Vrij Nederland” in verband met de „ontwikkelingssamenwerking” schreef: „Ik zou hier willen spreken van **het verraad van de westerse vakbeweging**, het verraad van de westerse arbeiders. Niemand ontkent hun recht om in ons economisch systeem hun aandeel in de buit op te eisen, die anders vooral naar ondernemers en aandeelhouders zou gaan. Hun verraad is, dat ze geen ander alternatief kennen dan het heb-spel mee te spelen en dat mede door hun eisen de arme volken steeds meer voor onze industrieproducten moeten betalen, met geld waarvoor steeds meer zweet, steeds meer grondstoffen nodig zijn om het bijeen te brengen, waardoor alle miljarden van de ontwikkelingshulp, met de ene hand geschonken, met de andere, via winst en inflatie, rente en aflossing, daling van grondstoffenprijzen enz. enz. worden teruggestolen.”

dat in 1967 21% van de anti-revolutionaire kiezers jonge mensen van 18-30 jaar waren en dat dat aantal in 1969 was teruggelopen tot 14%...

dat in 1967 14% van de anti-revolutionaire kiezers mensen boven de 65 jaar waren en dat dat aantal in 1969 was opgelopen tot 28%?...

dat 150 evangelische theologen en predikanten van de landskerk van Hessen Nassau verklaarden dat het historisch atheïsme in het marxistisch-leninisme „zich niet richt tegen een verantwoord theologisch spreken van God nu”, maar tegen „een theologisch historisch achterhaald Godsbeeld van het midden der vorige eeuw.”?...

dat de president van de Evangelische Landskerk van Hessen-Nassau, Helmut Hild, in aansluiting op de synode van deze kerk in Frankfurt verklaarde dat „op het ogenblik en onder de gegeven omstandigheden een theoloog in dienst van de kerk niet tegelijkertijd lid kan zijn van de communistische partij in Duitsland... Want „niemand kan toch in ernst menen, dat de kerk als geloofsgemeenschap ruimte kan bieden aan alle mogelijke wereldbeschouwingen.”?...

dat de „studentenpastores” van Leiden wél protesteerden tegen de verwijdering van de bezettende studenten door hun collega-studenten maar niet tegen de bezetting zelf. Het optreden van die laatsten vertoonde volgens deze predikanten „fascistoïde trekken.”?...

dat de nieuwe secretaris-generaal van de Ned. Herv. Kerk deze kerk een „uitermate levende en hoopvolle club” vond, waarbij hij onder de mensen een groot verlangen constateerde om „op niveau” opnieuw geïnspireerd te worden?...

dat volgens het I(nter) K(erkelijk) V(redes)beraad Nederland moet overgaan tot eenzijdige ontwapening, in de verwachting dat de rest van Europa, ook de U.S.S.R., dat voorbeeld wel zou volgen en dat „Trouw” deze idee ondersteunde?...

dat de C.H.U. en de A.R.P. volgens een rapport van de I.K.V. gevangen zitten „in het dilemma, dat wij enerzijds een systeem verwerpen, dat gebaseerd is op de mogelijkheid van vernietiging van de mensheid, doch dat wij anderzijds bij eenzijdige beëindiging van ons aandeel in dit systeem, op dit ogenblik het risico vergroten dat deze ramp zich zal voltrekken.”?...

dat de P.P.R. volgens datzelfde rapport oordeelde: „Het is beslist nodig dat Nederland eenzijdig, dus zonder op anderen te wachten, bepaalde stappen in de richting van ontspanning doet teneinde het afschrikkingsdenken te doorbreken.”?...

D. W. L. MILO — VIERHOUTEN

Buiten de kerk - toch zaligheid

Met Pasen zaten we ergens in het katholieke Sauerland. De zon straalde. Het meer glansde onder een briesje, een paar witte zeilen profiteerden van de wind. Wat kinderstemmen klonken om ons heen. Verder genoten we van rust: een kleine adempauze in een jachtig leven.

Toch, het was zondag. De dag des Heeren; van de opstanding van onze Heer, in zeer bijzondere zin. We lazen dus het paas-evangelie, gedachten de kerken die zich op dat ogenblik in Christus' opstanding verheugden, en betreurden het dat onze vlucht de schaduw meebracht: dat we verstoken bleven van de gemeenschap der heiligen.

Op dat ogenblik kwam een heer aan ons open raam. Hij bood ons een pamflet aan en wenste ons een gezegende zondag. We wisselden enkele vriendelijke zinnen en bedankten hem hartelijk voor zijn werk.

Het pamflet had tot titel: wie schreef de Bijbel? Het was uitgegeven door de Duitse bond van christelijke technici, en vertaald uit het Engels. Toen we het gelezen hadden gevoelden we behoefte, het voor u te vertalen en uit te schrijven. Toe, lees eens mee.

—o—

Wie schreef de Bijbel?

„Daar nam een groot aantal verschillende mensen aan deel: een Israëlitische koning en een Griekse arts, een profeet uit Juda en een visser uit Galilea, een boer, een voortreffelijk theoloog, een diplomaat, een belastingbeampte... een bonte schaar van mannen schreef in een periode van zo'n 2000 jaren de 66 boeken, die onze Bijbel bevat.

De Bijbel is dus geen enkelvoudig boek?

Nee, hij lijkt zelfs meer op een bibliotheek... of een verzameling boe-

ken. Maar toch heeft zij slechts één thema en, merkwaardig genoeg ook maar één boodschap. Natuurlijk zijn de boeken niet alle in dezelfde literaire vorm geschreven. De Bijbel bevat veel historie, voorzeggende en terugziende profetie, enkele wetboeken en wat poëzie, vooral in het boek der psalmen. Ondanks het feit dat in de loop der tijden bijna 40 verschillende schrijvers eraan meewerkten, behield hij een opmerkelijke eenheid. Er ontstonden geen veertig verschillende „boodschappen”. Maar slechts een.

Maar waarom moet men aan de geschriften van deze mensen bijzondere aandacht schenken?

Om dezelfde reden, waarom men ook naar de uitspraak van een rechter hoort... achter wat hij spreekt staat **volmacht**. In zijn persoonlijk leven kan hij als alle andere mensen zijn, maar vanaf zijn rechterstoel spreekt hij met onbepaalde autoriteit. Die is hem niet aangeboren of vanwege zijn goede voorkomen geschonken, maar die is hem door de wetgevende macht verleend.

Van zichzelf waren ook de Bijbelschrijvers geen opvallende mensen. Petrus bijvoorbeeld heeft aan geen enkele universiteit gestudeerd. Maar miljoenen mensen uit alle eeuwen plaatsen zich onder het gezag van hun woorden, omdat deze mannen voor een speciale opdracht volmacht hebben gekregen, die zij vooraf niet bezaten. We lezen de Schrift en gehoorzamen haar, niet omdat haar schrijvers intellectuele genieën waren, noch vanwege haar litterair-artistieke stijl of haar schone proza. We lezen er in, omdat ze in Gods opdracht is geschreven.

Waarom kan men erop vertrouwen, dat ook de schrijvers van het oude testament door God geleid zijn?

Vooraf omdat de Bijbel zelf deze verbluffende pretentie stelt. Het sterkste voorbeeld vindt u in 2 Petrus 1 : 21 waar gepretendeerd wordt, dat de schrijvers van het oude testament „door de Heilige Geest gedreven” werden om „het Woord Gods” te spreken. Steeds weer bewezen de profeten van Israël dit: ze verkondigden niet hun eigen mening, maar wat hun als Goddelijke opdracht duidelijk was gemaakt, waar ze eenvoudig niet om heen konden. „Zo spreekt de Heere...” verkondigden zij nadrukkelijk; wij zouden op hun plaats voorzichtiger gesteld hebben: „naar mijn mening...”.

Deze overtuiging treffen we ook in het spreken van Jezus Christus. Hij beschouwde de Hem als Israëliet bekende geschriften van het oude testament eenvoudig als door God ingegeven. Daarom hadden ze voor

H. AMELINK — LANGERAK

Paulus' brief aan de Galaten

Inleiding

Wie zo gelukkig is de verklaring van deze brief van Luther in bezit te hebben, moet die zeker bij deze Bijbelstudie gebruiken. Er bestaat een uitgave van het jaar 1964 door Lindenberg's Antiquariaat en boekhandel te Rotterdam.

Luther geeft daarin de raad eerst de brief in zijn geheel te lezen. Een behartigswaardige raad, die trouwens ook voor andere brieven en boeken uit de Bijbel geldt. Onze manier van Bijbel lezen, bij stukjes en beetjes, is maar al te geschikt om het verband kwijt te raken. Ook om het geheel van een Bijbelboek uit het oog te verliezen. Pas als eerst héél de brief gelezen is, is het mogelijk goed de onderdelen te waarderen en tot ons te laten doordringen.

Bij het aandachtig doorlezen van heel de brief wordt het direct duidelijk dat het in deze brief gaat om de rechtvaardiging door het geloof alleen. En „indien wij het Artikel van de Rechtvaardigmaking kwijt zijn, of misvatten, zo is tegelijk verloren de ganse Christelijke leer” (Luther).

Deze leer van de vrijspraak Gods door het geloof alleen werd in de gemeenten van Galatië bestreden en de gemeenten hadden er naar geluisterd. En met al het gezag van de man die de rechte straat had gevonden, keert Paulus zich in deze brief tegen dit gevaar, dit dodelijke gevaar van de gemeenten door alle eeuwen.

Apostolisch gezag 1 : 1-5

Paulus begint „gewoon”. Eerst noemt hij zich zelf als schrijver. Dan de lezers. Vervolgens de groet. Te vergelijken met andere brieven.

Zie ook Hand. 23 : 26 en 15 : 23. Toch is er iets opvallends in dit begin. Dat is het feit dat Paulus zo de nadruk legt op het feit dat hij apostel is, door Jezus Christus geroepen. Het woord apostel heeft

soms een algemene betekenis in de Bijbel. Een gezondene door Jezus Christus. In 2 Cor. 8 : 23 staat in de N.V. het woord afgevaardigden. In het Grieks wordt daar ook het woord apostel gebruikt. De Willibrord-vertaling heeft daar het woord gezanten. De St. Vert.: afgezanten. Zie ook Fil. 2 : 25.

Meestal denken wij bij het woord apostel aan de twaalf discipelen van de Here Jezus Christus. En dat is terecht.

Tot de twaalfen kan Paulus zich niet rekenen. Hij is er als dertien-de bijgekomen. Toch is hij apostel in volle zin. Hij heeft de Heer levend gezien, na Zijn dood en opstanding. 1 Cor. 9 : 1. Hij is op weg naar Damascus inderdaad rechtstreeks geroepen. Hij voldoet niet aan alle vereisten die Petrus opnoemt in Hand. 1 : 21, 22, als Matthias gekozen verklaard wordt als apostel in plaats van Judas. Toch kan Paulus zeggen, al is hij er bij gekomen als een ontijdig geborene, dat hij méér gedaan heeft dan de andere apostelen samen. 1 Cor. 15 : 10.

En al het gezag door de Here hem verleend brengt hij in deze verzen en in heel deze brief in stelling. De dwaalleraars die hij bestrijden moest zullen zijn apostelschap wel in twijfel getrokken hebben. Maar de gemeenten in Galatië moeten goed weten met wie ze te maken hebben. Ook van Paulus geldt wat de Heiland gebeden heeft in Joh. 17 : 20.

Opvallend is het noemen van de

opstanding van Christus Die is opgewekt door de Vader.

Hier valt te overwegen dat er gesproken wordt in de H. Schrift over de opstanding en de opwekking van Christus. Nu opstaan doet men zelf. Gewekt wordt men door een ander. Als de Christus door de Vader opgewekt is, dan is dat bewijs dat voor al onze zonden betaald is. Op Goede Vrijdag zei de Heiland: het is volbracht. Op de Paasmorgen bleek dat juist te zijn. De dood heeft geen recht meer op Hem. De Vader wekt Hem op. Daarom mogen we ons geloof vestigen op Hem die Jezus onze Here uit de doden heeft opgewekt, Jezus die is overgeleverd om onze zonden en opgewekt om onze vrijspraak. Rom. 4 : 25. De opstanding van Christus na Zijn lijden voor onze zonden is het meest centrale heilsfeit uit de Bijbel. Zie 1 Cor. 15 : 3, 4. Het „voor alle dingen” betekent: in de eerste plaats. Vgl. Rom. 1 : 4.

Geadresseerden

Wie de eerste lezers van deze brief zijn geweest en waar ze precies hebben gewoond is niet met volstrekte zekerheid te zeggen. Er zijn twee mogelijkheden, die Greijdanus in de Korte Verklaring bespreekt. Uitvoeriger doet hij dat nog in zijn „Bijzondere Canoniek” deel II, blz. 91 vv. Voor het begrijpen van deze brief is het niet noodzakelijk om daarover zeker-

Hem ook volledig gezag. „De Schrift moet vervuld worden...”. Dat zei Jezus steeds weer. Meer dan 250 keer — voorzover in de evangeliën vermeld — citeerde Hij zelfs uit het oude testament. Toen Hij het komende gericht aankondigde, beriep Hij zich mede op tegenwoordig bestreden gedeelten als bijvoorbeeld de zondvloed en de profeet Jona. Anders gezegd: Hij gebruikte ook de historische verhalen als feitelijke gegevens. In zijn beroemde uitspraak ten aanzien van het huwelijk citeerde Hij uit Genesis, met de aanduiding dat God het gezegd heeft. Voor Jezus staat vast dat hetgeen in de Schrift staat door God zelf gesproken is! En als wij zouden ontkennen, dat ook het oude testament door Gods gezag is gedragen, dan zouden wij daarmee in directe tegenpraak tot de verkondiging van Jezus Christus komen.

Geldt datzelfde ook voor het nieuwe testament?

De pretentie dat de inspiratie door de Heilige Geest is verkregen, is daar zelfs nog duidelijker. Jezus Christus is de Zoon van God, wiens autoriteit ook het hele nieuwe testament doortrekt. Degenen die over Hem schreven waren, in hun verslag van gebeurtenissen en in hun blik op de historische feiten, pijnlijk nauwkeurig. Dat bewijzen de vergelijkbare uitspraken van hun tijdgenoten. Die parallellen zijn bij joodse en romeinse schrijvers in de literatuur van die tijd gevonden.

Christus heeft de schrijvers opdracht gegeven. Hij beloofde zijn apostelen dat de Heilige Geest — zijn andere Ik — hun gegeven zou worden en hun zijn woorden in herinnering zou brengen en hen in alle waarheid leiden.

Elk boek van het nieuwe testament wijst op die volmacht van de apostelen. Een der schrijvers ging zelfs zo ver dat hij zei: als iemand iets anders preekt, dan hij van ons gehoord heeft, die zij vervloekt! Bovendien is het een opmerkelijk feit, dat ook de nieuwtestamentische geschriften, die door Paulus zijn geschreven, met de oudtestamentische verbonden zijn en in samenhang met deze als Heilige Schrift worden aangeduid.

Om elke verkeerde uitleg en elk misverstand te voorkomen, geven de laatste woorden van de Openbaring een ernstige waarschuwing. Ze zijn gericht tot degene, die aan de Schrift iets wil toevoegen omdat hij haar onvoldoende vindt; of die er wat aan verminderen wil wat hem overbodig voorkomt. Wie dat doet wordt niet alleen gestraft met plagen maar die wordt het eeuwige leven ook afgenomen.

Aan het eind van de eerste eeuw heeft de christelijke kerk vastgesteld, dat de geschriften van het oude en het nieuwe testament door

God zijn ingegeven, dat is: dat zij door mensen onder de directe leiding van de Heilige Geest zijn opgeschreven en dat deze geschriften voor alle vragen van geloof en leven volkomen normatief zijn.

Mag men er dus echt op vertrouwen, dat de Bijbel door de Heilige Geest is geschreven?

Ja, al is het dan ook door menselijke handen gebeurd. De schrijvers behielden hun persoonlijke gaven, hun eigen stijl en karakter; en ze illustreerden de waarheid door eigen ervaringen. Als Paulus echter de Schrift als „van God ingegeven” karakteriseert, dan trekt hij uit alles wat hij hiervoor trachtte te zeggen deze conclusie: ze is het Woord Gods tot de mensen.

Juist daarom is het zo belangrijk, te luisteren naar wat God gezegd heeft — en dan te gehoorzamen. Want door de Schrift geeft God zijn aanbod van genade en van een nieuw leven aan al de mensen, die hun schuld gevoelen en geloven dat Gods Zoon voor hen stierf. Lees de evangeliën! Het verachten van deze boodschap betekent voor eeuwig verloren gaan. Maar wie er op vertrouwt vindt vrede met God. Want de Bijbel is de normatieve boodschap van Gods liefde en heiligheid — is aanbod van genade, waaruit de grootste mogelijkheden voor ons leven opengaan.

De Bijbel zegt daaryn, dat Gods Zoon Zich vrijwillig aan een onverdiende doodstraf heeft onderworpen, opdat allen die Gods vergeving en de mogelijkheid van een nieuw leven ontvingen, tot God zouden terugkeren en in Hem geloven. Geen aards boek kan van meer opwindende liefde spreken: nieuw leven door berouw en door geloof in Jezus Christus — dat is Gods liefde-aanbod! Het is eenvoudig adembenevend. En het is niet maar fantasie — want de Bijbel is Gods absolute Woord tot de mensheid — ook vandaag nog.”

—o—

Zo, de zon straalde nog steeds. Het werd warm. Het meer glansde nog steeds onder een briesje, waar witte zeiljachten van profiteerden. De kinderstemmen waren naar het strand gegaan.

En het was goed, daar ginds met Pasen in Sauerland. De gemeenschap der heiligen is niet aan tijd of plaats gebonden. Want God is aan tijd noch plaats verbonden, Wiens toezicht over alles gaat. Er is een tijd om naar de kerk te gaan en er is een tijd om ver van de kerk te blijven.

BIJBELSTUDIE

heid te hebben. In ieder geval woonden ze in Turkije en heeft Paulus zelf hen het Evangelie verkondigd.

Groet

Hij kan deze gemeenten niet prijzen, omdat ze naar dwaalleraars geluisterd hebben, maar wel kan hij hen de genade en vrede van de Vader en van de Here Jezus Christus toewensen en toebidden. Genade zij u en vrede. Het Grieks kent het koppelwerkwoord hier niet. Het woordje „zij” staat er niet. Het woordje „is” staat er ook niet. Zulk 'n zegen werkt dan ook niet automatisch. Hij moet in het geloof worden toegeëigend. Hij kan ook in ongelooft worden verworpen. Genade is de gunst waarmee God ons onze zonden wil vergeven om het werk door Christus volbracht. Vrede is de sjaloom. Het niet meer betreden worden door vijanden of als dat wel het geval is zulk een helper te hebben, Jezus Christus, dat de vijanden ons geen wezenlijke schade kun-

nen doen.

Vrede is niet allereerst een gevoel van binnen — hoewel dat ook — maar een toestand. We hebben vrede met God dank zij het werk van onze Here Jezus Christus, die Zijn leven voor ons heeft gegeven, opdat wij God zouden dienen. Marc. 10 : 45.

Er bestaat maar één Evangelie 1 : 6-10

Bijna alle brieven van Paulus beginnen met een dankzegging. Zelfs in de eerste brief aan de Corinthiërs. Een gemeente waarvan Calvijn zegt dat er haast geen zonden in te vinden waren, die maar denkbaar zijn. Nota bene werd er zelfs geleerd door sommigen dat er geen opstanding der doden zou zijn, waarmee heel het Evangelie staat of valt. 1 Cor. 15. Het is goed na te gaan in dit verband wat onder Schriftuurlijke tolerantie is te verstaan, juist in verband met het feit dat Paulus hier vervloekt een ieder die een ander Evangelie brengt. Waarom spreekt hij het „anathema” niet uit in de eerste brief aan de Corinthiërs, waarom hier wel?

Het antwoord kan niet anders zijn dan dit: „daarenboven moet er ook in de leer zelve onderscheid gemaakt worden tussen lichtere dwalingen en de zodanige, die het fundament omver stoten” (Olevianus). En Calvijn zegt: „de hoofdstukken der ware leer zijn niet alle van één gestalte. Sommi-

ge zijn zó noodzakelijk om te weten dat ze bij allen ontwijfelbaar vast moeten staan, als leerstukken die de godsdienst eigen zijn. Als daar zijn dat er één God is, dat Christus God is en de Zoon Gods, dat onze zaligheid gelegen is in Gods barmhartigheid en dergelijke. Er zijn andere, waarover tussen de kerken geschil is, maar die toch de eenheid des geloofs niet verscheuren.”

Uit de felheid waarmee Paulus hier spreekt is wel duidelijk dat hier in deze gemeenten een zaak aan de orde is, waarbij het gaat over de vraag of het Evangelie nog wel blijde boodschap van verlossing uit genade is of niet. Hij vervloekt een ieder, zich zelf inclusief, die de blijde boodschap bederft en daardoor de mensen in verwarring brengt. En als dienaar van Christus is dit een punt, waar de grens bereikt is in het behagen van mensen.

Een kerk die niet durft te „vloeken”, kan ook niet meer zegenen.

Waarom Paulus? 1 : 11-16

De vraag doet zich voor bij deze brief en trouwens ook bij zijn andere brieven, waarom juist Paulus gekozen is tot de grote apostel der heidenen. Paulus is begonnen als Godslasteraar. En vervolger. Als een bloeddorstig dier. Hand. 9 : 1. Maar het was geen bloeddorst dat hem dreef in het vervolgen van de Jezus-volgers. Integendeel.

Wat dan wel?

Godsdienstige ijver. Hij meende Gode een dienst te bewijzen. In Hand. 26 : 9, 10 zegt hij: „ik voor mij was tot de slotsom gekomen, dat ik tegen de naam van Jezus, de Nazoreeër, fel moest optreden, wat ik ook gedaan heb te Jeruzalem en ik heb velen van de heiligen in gevangnissen opgesloten...”. Hij was tot de slotsom gekomen. Na ernstig beraad dus. Hij was een Farizeeër. Een echte. Geen huichelaar. Een hartstochtelijk ijveraar voor de voorvaderlijke overleveringen.

Het is noodzakelijk in dit verband het Farizeïsme zoals de Heiland er mee te maken kreeg te kennen. Dat is te zoeken in de Bijbel. Luk. 12 : 1; Matth. 16 : 6, 16 : 12.

Kort samengevat was hun leer dat je voor eigen zaligheid had te zorgen en ook kon zorgen.

Als dat het geval is, dan heb je ook geen Heiland nodig.

Met heel zijn verleden is hij in dienst genomen door Jezus Christus (15). Hij heeft de weg van het Farizeïsme tot het eind toe bewandeld en op de weg naar Damascus ontdekt hij dat het een doodsweg is. Hij moest dat leren aan de kerk van alle eeuwen. Niemand kon het beter duidelijk maken.

Dat is hij niet gaan vragen aan mensen. Ook niet aan de andere apostelen. Want de nood was hem opgelegd. Dat blijkt wel uit wat in deze gemeenten gebeurd is

H. E. S. WOLDRING — AMSTERDAM

de PPR

tussen socialisme en opportunisme?

In de vorige artikelen over de PPR schreef ik, dat deze partij zich in haar program zo radikaal mogelijk wil opstellen t.a.v. allerlei actuele vraagstukken. Haar program is het enige dat de PPR samenbindt. Een duidelijke „partijideologie” heeft zij niet. Sommige leden streven daar wel naar, o.a. de oud-voorzitter Dolf Coppes. Hij heeft in een discussienota een marxistische maatschappijvisie ontwikkeld. De christenen in de PPR staan niet zo ver bij hem vandaan, omdat zij in het vaarwater van de politieke theologie lijken te zitten.

In PPR-publikaties leest men regelmatig, dat de partij streeft naar een beleid dat progressief, nieuw, modern en radikaal moet zijn. Omdat het de partij ontbreekt aan een eigen maatschappij- en staatsbeschouwing blijven deze begrippen tamelijk inhoudloos.

■ Overeenkomsten met D'66

Eén van de meest geprogageerde onderwerpen door D'66 is, dat alle politieke partijen met een levensbeschouwelijke grondslag moeten ont-ploffen. Dit geldt zowel voor de christelijke, als voor socialistische en liberale partijen. Volgens D'66 is een beginselpartij een achterhaalde zaak. Het komt op het program-van-actie aan! Men kan zo gemakkelijk diep in de beginselen duiken en daarbij de brandende politieke vraagstukken als sekundair beschouwen. Te vaak is door socialisten, liberalen en christenen een „schimmenspel” van beginselenstrijd opgevoerd. De PPR deelt deze ont-ploffingstheorie van D'66, omdat zij beslist geen beginselpartij wil zijn. **Beide** partijen willen uitsluitend programpartijen zijn.

Politiek is geen neutrale zaak. Politiek betekent op een bepaalde manier vorm geven aan de samenleving: het impliceert dus een bepaalde visie op de samenleving en op de taak en bevoegdheden van de staat. Wanneer men zich in de politiek met de samenleving en met de staat bezig houdt om aan de samenleving vorm te geven, dan doet men dat ten bate van het leven en samenleven van de mensen. Een bepaald samenlevingsbeeld gaat dus altijd samen met een bepaald mensbeeld, dat weer in een bepaalde overtuiging wortelt. Een programpartij, die zegt persé geen beginselpartij te willen zijn en dus een beginselloze politiek pretendeert te voeren, is daarom met zichzelf in tegenspraak. Een beginselloze politiek is een onmogelijkheid!

Het is natuurlijk duidelijk, dat D'66 en de PPR geen visieloze visie of visieloze politiek willen voorstaan. Vanuit welke visie opereren ze dan? Het uitgangspunt van D'66 is het demokratisme. Het is de demokratisch tot uiting komende volkswil, die de praktische politiek van deze partij richting geeft. D'66 staat dan ook op het standpunt, dat de wetgeving voortdurend aangepast moet worden aan de in de samenleving aan-vaarde nieuwe inzichten. Ook in het „progressieve regeerakkoord” van PvdA, D'66 en PPR („Keerpunt 1972”) wordt gesproken van „aansluiten bij de mentaliteitsverschuivingen die zich in onze samenleving aan het voltrekken zijn”. Hier doen zich natuurlijk geweldige problemen voor: wat is de volkswil? In hoeverre zijn nieuwe inzichten in de samenleving ook door de samenleving als geheel aanvaard? Door wie zijn nieuwe inzichten aanvaard en door wie worden dezelfde inzichten hartgrondig verworpen? Welke criteria gelden om deze nieuwe inzichten wel en andere niet in de wetgeving en de toepassing daarvan op te nemen? De vragen demonstreren hoe glibberig het begrip „volkswil” is en hoe zwak het demokratisme is als basis van een partij.

De PPR heeft bezwaren tegen het demokratisme van D'66. Woordvoerders van de PPR hebben altijd gezegd, dat zij in D'66 veel goeds herkennen. D'66 streeft immers ook naar vernieuwing van de politieke verhoudingen. Zij heeft lange tijd de jeugd aangesproken. Woorden als modern beleid, progressief, vernieuwing enz. staan ook in het D'66-vaandel geschreven (wat zij ook mogen inhouden).

De PPR is echter van mening, dat de D'66-fractie in de Tweede Kamer niet konsekwent genoeg is. De fractie schippert te veel. Zij kijkt de kiezers te veel naar de ogen. Het demokratisme speelt haar parten, omdat zij te gevoelig is voor de gunst van de kiezers. En omdat er niets grilliger is dan de gunst van de kiezers, wordt ook de D'66-politiek grillig.

■ Opportunisme

De PPR is evenals D'66 geen beginselpartij. Toch is haar opstelling radikaler. Dit komt naar mijn indruk, omdat de PPR een partij is met

een socialistische signatuur.

Zowel de anti-revolutionaire spijtstemmers van 1967, als de uit de KVP getreden groep-Aarden (de twee belangrijkste stimulators tot oprichting van de PPR) hebben steeds aangedrongen op samenwerking met de PvdA. De voorliefde voor de socialistische gedachtengang vinden wij ook terug in de reeds genoemde discussienota van Dolf Coppes. Deze oud-voorzitter van de PPR heeft ook niet voor niets gezegd, dat de PPR socialistischer is dan de PvdA. Dit betekent, dat de PPR in haar opstelling vaak radikaler is dan de PvdA.

De PvdA bestaat niet alleen uit Nieuw Links. Ook zeer gematigde socialisten bevinden zich in haar gelederen. De heer Den Uyl geeft er regelmatig blijk van, dat hij de verschillende richtingen in zijn partij te vriend wil houden. De PPR is in haar program en politieke opstelling veel meer verwant met de aanhangers van Nieuw Links, die radikaal socialistisch willen zijn.

De PPR heeft zich als partij niet uitgesproken voor een socialistische gedachtengang. Dat kan en wil zij niet, want zij is immers een beginselloze partij. Een socialistische signatuur is in haar program echter duidelijk te onderkennen. Maar omdat zij een beginselloze partij wil zijn vertoont zij evenals D'66 een innerlijke tegenspraak. Haar beginselloosheid bergt ook het gevaar van een vaag demokratisme in zich. Het ontbreken van een eigen uitgangspunt en een eigen maatschappijvisie heeft D'66 tot een pragmatische en opportunistische partij gemaakt. Omdat de PPR alleen maar een programpartij wil zijn, bedreigt het opportunisme haar evenzeer.

■ Geen diepgang

In de drie artikelen, die ik nu over de PPR geschreven heb, heb ik iets over de achtergrond van deze partij gezegd. Een rechtgeaard PPR-lid zal wellicht opmerken, dat hem dit alles niets zegt. Het komt immers alleen maar op het program aan. Naar mijn mening is juist het ontbreken van een eigen overtuiging en maatschappijvisie de zwakte van de PPR, die haar radikaliteit uitholt. Nogmaals: beginselloze politiek is een innerlijke tegenspraak.

Dit is ook de reden waarom ik in deze artikelen niet ben ingegaan op konkrete punten van het PPR-program.

In het eerste artikel schreef ik, dat verschillende punten in het PPR-program mij aanspreken. Tegen ander onderdelen van het program heb ik echter bedenkingen.

De PPR pleit bijvoorbeeld voor een krachtig optreden tegen de milieuverontreiniging. Zij maakt zich ernstig zorgen over het leven op aarde. Dit lijkt voor de hand liggend. Anderzijds pleit zij ook heel gemakkelijk en probleemloos voor legalisering van abortus. Vanuit welke visie op het leven komt zij tot deze programapunten?

Het PPR-program pleit voor effectieve hulp aan ontwikkelingslanden. In het program wordt alleen gesproken over financieel-ekonomische en technische hulp, terwijl deze ontwikkelingsproblematiek voor een belangrijk deel ook van geestelijke aard is. Daarover lezen wij niets. Er wordt gestreefd naar een beleid, dat gericht is op een ontspanning tussen de NAVO en het Warschau-pakt. Er moet een Europees veiligheidssysteem komen, waarin de landen van deze twee „blokken” vertegenwoordigd zijn. Zowel de NAVO als het Warschau-pakt moeten streven naar vermindering van de defensie-inspanningen. Nu zal het iedereen wel duidelijk zijn, dat de bewapeningswedloop een benauwende en uitzichtloze zaak is. Dat er naar gestreefd moet worden en dat er initiatieven genomen moeten worden om de bewapeningswedloop tegen te gaan, is ook duidelijk. Maar waarom zwijgt de PPR over de **reële tegenstellingen** tussen West-Europa en het kommunistische Oosten? Wij hebben in de verhouding Oost-West met geestesstromingen en ideologieën te doen. Het westers kapitalisme wordt door de PPR hevig bekritiseerd. Terecht. Maar de kommunistische regeringsleiders, die regelmatig zeggen te streven naar een vreedzaam naast elkaar bestaan van kommunistische en niet-kommunistische landen, wijzen er voortdurend op, dat een **ideologische** coëxistentie onmogelijk is. Waarom zegt de PPR niets van deze ideologische achtergrond en blijft zij steken in summere programapunten? Hierin is de PPR oppervlakkig. Zij heeft geen diepgang. Zij peilt de actuele politieke problemen niet in hun ontstaan, hetgeen ook in de aanpak van deze problemen naar voren komt.

Sommige mensen zeggen wel: ik stem eigenlijk niet PPR, want als partij is zij te heterogeen en derhalve nogal onduidelijk; ik stem Bas de Gaay Fortman, omdat ik hem een goed politikus vind, of Michel van Hulten, die het een en ander gezegd en geschreven heeft over het milieubeheer en over het openbaar vervoer. Wanneer het echter op personen aankomt rijst de onvermijdelijke vraag, of er in andere fracties ook geen goede (misschien soms betere) politici te vinden zijn. Hoewel personen in de politiek soms een belangrijke rol kunnen spelen, neemt dit niet weg dat wij onze stem op een **partij** uitbrengen.

Op de dag van de verkiezingen weten wij niet wat zich de daarop volgende vier jaar in de Tweede Kamer zal afspelen. Op grond van een bepaald program en de daaraan ten grondslag liggende gedachtengang (mens-, samenlevings- en staatsvisie) geeft men zijn vertrouwen aan een bepaalde partij. Een partij, die niet een duidelijke, eigen samenlevingsvisie heeft, kan op dit kiezersvertrouwen eigenlijk geen aanspraak maken.

Die politikus (en die partij) die uit kracht van overtuiging iets te zeggen heeft in de samenleving en die zich door tegenslagen en door een tegen hem gekeerde „volkswil” niet van de wijs laat brengen, en die ondanks dat zegt: en toch . . . , die heeft roeping tot de politiek.

Hierin ligt m.i. de uitdaging voor de christelijke partijen in onze tijd. In hoeverre is hun konfessionele zwakheid en programmatische vaagheid de oorzaak van het ontstaan van de PPR? Over deze onderwerpen is in dit blad al vaker geschreven.

In deze artikelen heb ik mij t.o.v. de PPR zeer kritisch opgesteld.

Deze partij groeit echter als kool.

Het bestaan en de groei van de PPR moeten voor de christelijke partijen een gewetenszaak zijn.

C. VEENHOF — KAMPEN

Persschouw

■ Vrijzinnigen in de Ned. Herv. Kerk

In „Kerk en Wereld” het orgaan van de „Vereniging van Vrijzinnige Hervormden in Nederland” werden onlangs de uitgangspunten en doelstellingen gepubliceerd zoals die door het hoofdbestuur van deze Vereniging werden vastgesteld.

Hier volgen ze:

„De Vereniging van Vrijzinnige Hervormden in Nederland is de organisatorische vorm van de vrijzinnige beweging in de Nederlandse Hervormde Kerk.

● zij spreekt als haar overtuiging uit, dat de kerk leeft van het bevrijdende handelen Gods, waarvan getuigd wordt in de geschriften van het Ouden en het Nieuwe Testament. Dit houdt voor de kerk en haar leden onder meer in: in prediking, catechese en zielszorg, in woord en geschrift, in bezinning en leven wegen te wijzen en te banen, die leiden tot de voortgaande bevrijding van de mens.

● De Vereniging van vrijzinnige hervormden is van oordeel, dat de kerk daarbij in de tegenwoordige tijd bijzondere aandacht

behoort te geven met een open oog voor politiek, cultuur en wetenschap aan het overwinnen van die maatschappelijke structuren in nationaal en internationaal verband, die door het zijn mogelijkheden tot samenleven belemmeren: waarbij de bijbelse noties omtrent liefde en gerechtigheid tot richtsnoer mogen dienen bij het zoeken naar vernieuwde menselijke verhoudingen.

● De Vereniging van vrijzinnige hervormden stelt zich ten doel binnen de hervormde kerk de ruimte te bewaren en ook in de kerkorde te waarborgen voor een kritisch doorlichten van de bijbelse verkondiging en de theologische overlevering naar haar wezenlijke motieven, voor de grootst mogelijke verscheidenheid van geloven en belijden voor verschillende christelijke overtuigingen, voor pluriforme gestalten van gemeentelieven en eredienst. In dit licht wil zij de ontmoeting met andere kerken en stromingen bevorderen om te komen tot een kerk, die één is in Christus. Daarbij dient de mogelijkheid tot vorming van gemeenschappen, die de bestaande grenzen van kerk en gemeente overschrijden, te worden opgenomen. Zij pleit ook voor een onbevooroordeelde ontmoeting met andere godsdiensten en levenshoudingen uit verlangen naar een wereld, waarin vrede en gerechtigheid heersen.”

Zoals een kind kan begrijpen is in deze verklaring al het wezenlijk christelijke geëlimineerd.

Van wat het Evangelie van Jezus Christus tot **Evangelie** maakt, Evangelie van Gods genade, die in **Jezus Christus**, zijn lijden, sterven en opstanding is geopenbaard, is hierin niets overgebleven.

In deze verklaring wordt men op

aangrijpende wijze geconfronteerd met het probleem, met de **zonde** van de Ned. Herv. Kerk. Zal deze verklaring ook ter sprake komen op de aanstaande gemeenschappelijke vergadering van de synoden der Ned. Herv. Kerk en de Geref. Kerken?

■ Een woord van Willy Brandt

Willy Brandt is (— of was? —) een grote in de wereld van de socialisten, pacifisten, ontspanning-tussen-„Oost”-en-„West”-na-strevers.

Als waardering voor zijn „Ost-politik” kreeg hij de Nobel-prijs voor de vrede.

Op het laatste partijcongres van zijn partij, de zusterpartij van de P.v.d.A. heeft hij enkele merkwaaardige dingen gezegd.

Ik laat hier enkele passages volgen.

Ze waren gericht tegen het Duitse „Nieuw Links”. In Duitsland heet dat de beweging van de Jusos, de Jung-Socialisten.

Brandt hield een hartstochtelijk pleidooi voor de beginselen van de democratische rechtsstaat, waarvan het functioneren niet belemmerd mag worden. Met stemverheffing verdedigde hij het harde optreden tegen de radicalen, die het in Bonn en eerder ook in Frankfurt tot hevige gevechten met de politie hadden laten komen.

Ten aanzien van de Navo hoorden de „Parteigenossen” ook een en ander.

In „Trouw” stond daarover:

Ook keerde Brandt zich fel tegen pogingen van de linkervleugel van de SPD, geleid door de

Jusos (Jonge Socialisten), het Atlantische bondgenootschap te ondermijnen. „Wie dit doet ondergraft in feite onze ontspanningspolitiek naar het Oosten en daardoor onze actieve vredespolitiek. Zonder de Amerikaanse aanwezigheid in Europa kan niet realistisch worden onderhandeld over de Europese veiligheid”, aldus Brandt.

De kanselier verwierp de linkse eisen dat de conventie resoluties aanneemt, waarin wordt opgeroepen tot terugtrekking van de 200.000 Amerikaanse militairen in West-Duitsland en besnoeiing van de defensie-uitgaven.

Zeer belangrijk is ook wat Brandt zei over de Liberalen. In Nederland vormen die de V.V.D., in Duitsland F.D.P.

Men overweeg het volgende:

Brandt hekelde de 'illusionaire roekeloosheid' van sommige sprekers op het jongerencongres van enkele weken geleden en merkte op dat verschillende toespraken 'reden tot verbazing gaven'. De afgevaardigden applaudisseerden geestdriftig toen Brandt verklaarde dat in de SPD geen plaats is voor communisten of pro-communisten. De kanselier waarschuwde dat ook de samenwerking met de FDP als coalitie-partner schade zal lijden, als de SPD scherp naar links zou afbuigen.

Dit alles is wel de moeite van het overwegen waard!

En we moeten daarbij bedenken dat volgens velen de democratie in het Nederlandse volk vlees en bloed geworden zijn, dank zij een geschiedenis van eeuwen. En dat Duitsland de democratie eigenlijk nog moet leren.

Maar reeds de bijbel sprak ervan dat leerlingen de leermeesters soms overtreffen in beleid.

H. E. S. WOLDRING - AMSTERDAM

Boek-bespreking

Als christen naar de tropen

„Hoe het precies gekomen is, weet uzelf niet, maar zo geleidelijk bent u in de greep van de „Derde Wereld” gekomen. U komt er niet meer los van. Ze is een deel van uw eigen voorstellingswereld geworden. Het gaat er om daar een tijdlang te leven en te werken. Wel is er nog twijfel, h e. Soms speelt u met de gedachte, dat u zich wel zoudt willen binden aan een vorm van arbeid, die de opbouw van zo'n land-in-ontwikkeling beoogt, in onderwijs of in landbouw-technische voorlichting. Maar het kan ook zijn, dat u binnen de cirkel van het westers bedrijfsleven wilt werken.”

Zo begint een klein boekje van dr C. L. van Doorn, getiteld „Volk in beweging” (uitg. J. H. Kok B.V. Kampen 1973. 56 blz.) De schrijver is iemand, die de verontrusting kent over de konsekventies van het leven in de tropen. Hij heeft ruim dertig jaar in de tropen geleefd en kent de problemen van de westerling in die nieuwe omgeving.

Veel westerlingen, die zich in de

tropen vestigen, wonen op een eilandje (althans in het begin) en hebben soms de grootste moeilijkheden om een goede verhouding met de autochtonen te krijgen. Sommigen menen een goede verhouding met deze mensen te hebben, zonder te beseffen dat zij hen na jaren nog nooit wezenlijk ontmoet hebben. Zij hebben de diepe scheiding nog nooit ervaren. Er zijn natuurlijk mensen, die naar de tropen gaan met geen ander doel dan het najagen van eigen belangen. Voor hen heeft de schrijver geen boodschap. Er zijn echter ook jonge mensen, die naast de arbeid en de inkomsten die hen wachten, ook oog hebben voor de nieuwe samenleving, waarin zij komen te leven. Zij vragen zich af of zij op een of andere wijze aansluiting kunnen vinden met de mensen in hun nieuwe omgeving. Sommigen hebben de reële vrees, dat deze aansluiting niet zal lukken. Voor deze scrupuleuzen en voor de overmoedigen is dit boekje geschreven.

Het door de schrijver gegeven citaat van Bonhoeffer is veelzeggend: „Omdat beroep verantwoordelijkheid betekent en omdat verantwoordelijkheid het totale antwoord van de totale mens op de totale werkelijkheid is, mag men zich nooit beperken tot zijn beroepspllicht in enge zin; een dergelijke beperking zou onverantwoordelijk zijn.”

Er zijn tegenwoordig velen, die in het kader van de ontwikkelings-samenwerking (of om andere redenen) naar een land in de derde wereld gaan. Familieleden en vrienden volgen hen in gedachten

en in gebed. Zowel voor hen, die naar de tropen gaan, als voor hen, die thuis blijven, kan het genoemde boekje van dr Van Doorn zijn diensten bewijzen.

Wat is ethiek?

Onder deze titel verscheen onlangs een boek van prof. dr G. Th. Rothuizen, hoogleraar ethiek aan de Theologische Hogeschool (Oudestraat) te Kampen. Het boek (uitg. J. H. Kok B.V., Kampen 1973, 216 blz.) bestaat uit zes hoofdstukken, waarvan de laatste vier reeds eerder gepubliceerd waren als artikelen.

Tijdens het lezen van dit boek kreeg ik de indruk voor een etalage van een warenhuis voor ethiek te staan. De etalage ligt stampvol interessante dingen, die allemaal in meerdere of mindere mate met ethiek te maken hebben. Ik doe een greep uit de vele onderwerpen: ethiek en feest, het feest van de vergeving, eschatologie, konfessionele politiek, Biesheuvel en de zondagsschool, het spreken van de kerk, schriftgezag, ethiek en dogmatiek, is christelijke ethiek enkel theologie?, situatie-ethiek, natuurrecht e.a. Allerlei onderwerpen en auteurs worden op de door de schrijver gekozen wijze ten toon gesteld. Een uitgebreid zaken- en namenregister geeft de lezer de gelegenheid het één en ander in deze veelheid terug te vinden.

Prof. Rothuizen doet hier en daar verrassende uitspraken en zijn wijze van schrijven prikkelt om verder te lezen. Toen ik het boek uit had, zat ik met enkele vragen. Dat is op zichzelf niets bijzonders.

Maar ik zit met een m.i. toch wel belangrijke vraag, nl. „Wat is ethiek?”

Dit is nu juist de titel van het boek. De eerste twee hoofdstukken gaan vooral over deze vraag, maar het antwoord van de schrijver is mij niet erg duidelijk geworden.

Naar mijn indruk ligt de oorzaak ervan hierin, dat de schrijver te weinig aandacht besteedt heeft aan de wijsgerige vraag naar het eigene van het ethische. Hij komt met dit probleem door te laten zien hoe allerlei theologen hierover gedacht hebben. Kritische wijsgerige bezinning op dit probleem moet de lezer verder brengen. De schrijver voelt zelf, dat een te sterke theologische gerichtheid op deze vraag niet goed is. Hij brengt lof aan de wijsbegeerte der wetsidee, die een belangrijk stuk onttheologisering van het denken heeft bevorderd (blz. 88, 89). De in het verlengde van deze wijsbegeerte werkende prof. Troost, heeft zich volgens de schrijver voor de ethiek zeer verdienstelijk gemaakt, maar de invloed van deze wijsbegeerte komt in het boek van prof. Rothuizen niet naar voren.

Ik kan me voorstellen, dat de (te beperkte?) opvatting van prof. Troost over ethiek als wetenschap vragen oproept, maar wanneer prof. Rothuizen vraagt (blz. 90) of hij zijn kollega Troost misschien verkeerd begrepen heeft, ben ik geneigd dit bevestigend te beantwoorden. Alleen al het onderscheid tussen subjekts- en objekts-zijde van het geloofsaspect, kan tot een zuivering van Rothuizens probleem leiden i.v.m. de

verhouding „bijbel en theologie” en „geloof en theologie” (dit in verband met de theologische ethiek). Prof. Troost heeft hier in zijn dissertatie overigens ook op gewezen (Casuïstiek en situatie-ethiek, blz. 358). Prof. Rothuizen neme het mij niet kwalijk, maar juist de wijsgerige bezinning op het eigene van het ethische is noodzakelijk om de vraag „wat is ethiek” te kunnen beantwoorden, althans om deze vraag op systematische wijze te benaderen. Dit probleem doet zich ook voor, wanneer de schrijver spreekt over het „ethisch evidente”, waar prof. Roscam Abbing over schreef. De schrijver gebruikt deze studie van Roscam Abbing wel, maar gaat voorbij aan de gedeelten waarin deze spreekt over het onherleidbare en het inhoudelijke van het ethisch-evidente (vergl. P. J. Roscam Abbing, Om de mens, blz. 334 en 339 e.v.). Op blz. 13 zegt de schrijver, dat de titel „Wat is ethiek?” eigenlijk niet goed is. Het had moeten zijn: hoe is ethiek? Maar dat vindt hij geen titel! Wanneer wij deze laatste „titel” voor ogen houden, kan men zeggen dat prof. Rothuizen een zeer goede oriëntatie (geen wegwijzer) op het terrein van de ethiek en wat daar voor door gaat, heeft geboden.

Kerknieuws

Soemba-Borneo (27) — De briefwisseling met Borneo verbroken (onze vorige informatie), de postverbinding met Soemba helemaal van slag en daarover ditmaal. Normaal doen brieven van en naar de fam. Goossens er 2 à 3 weken over, maar nu vergt dit 3 maanden en meer. Voegt U daarbij dat de verhuizing van Mau Maru naar Rende alle mogelijkheid tot schrijven gedurende een maand wegnam, dat zal het duidelijk zijn dat we al heel lange tijd van bericht verstoken zijn. De voorlaatste brief, die we ontvingen was van eind augustus 1972. En dat is niet prettig. Het is voor beide kanten (Soemba/Nederland) ook moeilijk. De breuk ligt op het traject Soemba-Soerabaja. De luchtverbinding is daar heel erg onregelmatig en de hoeveelheid poststukken hoopt zich op en dat leidt er weer toe dat de postambtenaren er geen raad mee weten. Zo stond het tenminste in een brief, die we onlangs (eind februari) ontvingen. De brief was op 3 januari geschreven, droeg het poststempel „Waingapoe, 27 januari 1973” en had er dus 6 à 7 weken over gedaan. Blij, dat je bericht hebt ontvangen, sla je dan aan het lezen. Maar de inhoud was helemaal niet zo plezierig. We hebben ons afgevraagd: waren ds en mevrouw Goossens in een ietwat ontmoedigende stemming? Dat heeft ieder wel eens. En er was ook wel reden voor. Het zal je ook gebeu-

ren: houtleveranciers, die je aan het lijntje houden, zodat je niet verder kunt met het werk op Rende; bouwvakkers, die beloven te komen en niet opdagen; cursisten, die afspraken te komen en waarop je kunt blijven wachten... Je kunt je dan echt voorstellen dat het papier de plaats inneemt van het bezoek aan een goede vriend. Je wilt je hart wel eens luchten, de zaak uitpraten. Maar dat papier zegt niets terug. Ons antwoord — per kerende post verzonden — zal wel niet eerder dan midden-maart of begin-april arriveren. Er zijn dan 3 maanden verstreken nadat de eerste regels in het huis op Rende op papier kwamen! Gelukkig zijn er óók andere wegen. Dat weet de fam. Goossens, dat weten wij. En daarom kunnen we ook rustig zijn onder zulke belevenissen. „Werpt al uw bekommernis op Hem, want Hij zorgt voor u” zegt Petrus (1 Petr. 5:7). En als iemand het heeft ervaren, dan de man, die óp de golven liep en toen hij zee en wind zag wegzonk, tot de stevige hand van de Heiland hem er écht bóvenop hielp.

Kort verslag van de vergadering van de kerkeraad van Oegstgeest met afgevaardigden van de kerken van 's-Gravenhage-ZW, 's-Gravenhage-Loosduinen, Katwijk, Lisse, Rijswijk en Breda, op 12 april.

1. Opening na lezing van II Kor. 10:3-18, door ds v. d. Berg.
2. Verslag van de begeleidingscommissie, plus discussie daarover. Ervaringen en kritieken op de preken zijn onderling uitgewisseld en met br. v. G. besproken.
3. Verder werd er namens de plaatselijke kerken verteld over de preken die br. v. G. heeft gehouden in de regio. Vooral werd aandacht gegeven aan de volgende punten: inzicht in de tekst; vermogen de boodschap over te brengen; concreetheid en liturgie.
4. Gezamenlijk werd besloten de raad der kerk van Oegstgeest met vrijmoedigheid te adviseren tot beroepbaarstelling.
5. Volgende week zal de raad van Oegstgeest terzake een besluit nemen.

G. Roukema, V.D.m.

Beroepbaarstelling — De kerkeraad van Oegstgeest heeft in zijn vergadering van 19 april 1973, mede op grond van het unanieme en vrijmoedig gegeven instemmend advies van de vergadering van kerken uit de regio, gehouden op 12 april 1973, besloten te voldoen aan het verzoek van br. C. H. van Garderen te mogen staan naar het ambt van dienaar des Woords en beveelt deze broeder gaarne in het midden der kerken aan.

ADRESSEN

Schiedam. Ds L. W. G. Blokhuis, Knappertlaan 142, Schiedam, tel. 010-268001.

In plaats van kaarten
1918 - Soli Deo Gloria - 1973

Onze geliefde ouders en grootouders

C. J. Kurpershoek
en

E. M. Kurpershoek-Montijn

hopen 8 mei a.s. te gedenken dat zij 55 jaar geleden in het huwelijk traden. Dat de Here hen nog jaren voor ons mag sparen.

Hun dankbare kinderen en 37 kleinkinderen

Aalten, mei 1973
Eligijsstraat 16

Receptie D.V. 8 mei a.s. in gebouw „Irene”, Hogestraat 74 te Aalten van 17.30-18.30 uur.

In de **Veluwe bossen** staat een 2-persoons **zomerhuisje** nog enkele weken in juni, juli en aug. beschikbaar.

Telefoon 05771-263.

Klein christelijk verpleeghuis voor chronisch zieken vraagt voor spoedige in diensttreding

een leerling verpleegassistente

Voor persoonlijke kennismaking willen wij gaarne een afspraak met u maken, hetzij schriftelijk hetzij telefonisch. Ons telefoonnummer is: 085-421120. Onze directrice mej. zr. M. H. Lukas is gaarne bereid u de nodige inlichtingen te verschaffen.

Schriftelijke sollicitaties te richten aan Verpleeghuis „Sonsbeekzicht”, Zijpendaalseweg 41, Arnhem.

Welk nog niet getrouwd stel (samen ± 45 jaar) voelt ervoor om met vriend en vriendin samen de laatste 2 weken van juni op vakantie te gaan (of evt. eerste 2 weken van aug.) Auto en 2 tenten aanwezig. We kunnen b.v. gaan kamperen in het buitenland.

Brieven onder nr. 55 bureau Opbouw, Slotlaan 220, Zeist.

Heden nam de Here tot onze diepe droefheid in de volle zekerheid des geloofs na een geduldig gedragen lijden tot Zich, mijn lieve man, onze zorgzame vader en opa, broer, zwager en oom

PHILIPPUS VAN HOUWELINGEN

op de leeftijd van 59 jaar.

Mijn tijden zijn in Uw hand.
Psalm 31:16a (onberijmd)

Hardinxveld-Giessendam: M. v. Houwelingen-de Mik
Oosterhout (N.-Br.): J. Ph. v. Houwelingen
A. v. Houwelingen-Bijl Philip
Hardinxveld-Giessendam: A. E. v. Houwelingen

Hardinxveld-Giessendam, 30 april 1973
Rivierdijk 622

Gelegenheid tot condoleren vrijdag 4 mei van 19.00-21.00 uur in de Aula van het Hervormde Centrum, Talmastraat 9 te Neder-Hardinxveld.

De begrafenis zal D.V. plaatsvinden zaterdag 5 mei a.s. om 14.00 uur op de begraafplaats te Neder-Hardinxveld. Vooraf zal een rouwdienst worden gehouden in voornoemde Aula, die om 13.00 uur aanvangt.

Geen toespraken.

„Mijn genade is U genoeg”.

Vanuit Canada ontvingen wij de droeve mededeling dat het de Heere behaagde, na een zeer moedig en gelovig gedragen lijden, tot Zich te nemen uit het midden van haar gezin en uit de kring van ons allen die haar lief waren, mijn innig geliefde dochter en onze lieve zuster en tante

FENNA ANNIE HEETEBRIJ,
echtgenote van F. F. Bakker,

oud 37 jaar.

Zwolle: V. Heetebrij-Kisjes
IJmuiden: C. Heetebrij
Apeldoorn: A. Heetebrij
K. B. Heetebrij-Bouma
Roosendaal (N.-B.): J. C. G. Heetebrij
E. Heetebrij-de Leeuw
Neefjes en nichtjes

80 april 1973

Correspondentie-adres: Bejaardencentrum „De Esdoorn” 212, Esdoornstraat 5, Zwolle.

Redactieleden

Ds H. Amelink
Ds G. Janssen
Drs H. de Jong
D. W. L. Milo
Prof. C. Veenhof
Drs H. E. S. Woldring

Adres van de Redactie

Ds H. Amelink,
Lekdijk 82 b,
Langerak (Z.-H.)
Tel. 0 1843 - 232

Advertenties en druk

Drukkerij
„Steenbergen”,
Slotlaan 220, Zeist.
Tel. 0 3404 - 12452

Abonnementsprijs:

f 20,— per jaar
(bij vooruitbetaling)
Buitenland: Europa
en zeepost f 30,—;
Luchtpost f 50,—

Geref. Persvereniging „Opbouw”

Abonnementenadministratie
Rotterdamse Rijweg
174, Rotterdam-8
Tel. 010 - 153535
Giro 40.49.45

Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.